

Administrationen af vore alderspensioner

Olaf Johansen, pensioneret økonomichef fra Ministeriet for Grønland

1. Indledning

I de sidste par år har bl.a. Socialkommissionen, ATP, LO og flere ministerier taget en række væsentlige problemer omkring vort alderspensionssystem og dets samfundsøkonomiske betydning op til debat. Ingen synes dog hidtil at have overvejet en bedre koordinering og rationalisering af administrationerne af folkepensionen, ATP og arbejdsmarkedspensionerne.

Nu modtager ca. 710.000 danskere over 66 år folkepension. Samtidigt modtager ca. 420.000 af dem også ATP-udgifter fra Arbejdsmarkedets Tillægspension og op mod ca. 140.000 af dem arbejdsmarkedspensioner herunder tjenestemandspensioner. Hver måned edb-overføres pensionerne til pensionisternes pengeinstitutkonti. I alt omkring 15 mill. alderspensionsoverførsler årligt.

I fremtiden vil stadig flere over 66 år (specielt kvinder) i kortere eller længere perioder have været lønmodtager og medlem af Arbejdsmarkedets Tillægspension og en arbejdsmarkedspensionsordning. Antallet af pensionsoverførsler vil derfor vokse. Om ca. 15 år vil antallet af folkepensionister være nogenlunde som nu, men antallet af folkepensionister der samtidigt også modtager ATP-udgifter, vil være vokset til omkring 94 pct. (plus 4 pct. med kapitaliserede udgifter). Samtidigt vil måske omkring 70 pct. (senere 85-

90 pct.) 60-årige eller ældre modtage arbejdsmarkedspensioner. Dette bevirker, at et meget stort antal alderspensionister udover eventuelle udbetalinger af private individuelle livsforsikringer, indekskontrakter og lignende vil modtage tre pensionsoverførsler hver måned. Antallet af årlige overførsler vil herved stige med omkring 7 mill. til i alt omkring 22 mill.

Set fra et administrativt synspunkt synes det umiddelbart ikke rationelt, at næsten alle danskere om nogle år vil få tre alderspensioner fra tre forskellige mere eller mindre offentlige administrationer.

2. Arbejdsmarkedspensionerne

Arbejdsmarkedspensionerne er nok de dårligst kendte af vore pensionsordninger. De er aftalt mellem arbejdsmarkedets parter som obligatoriske forsikringer med forudgående fondsopbygning og under statslig kontrol af Finanstilsynet. Navnlig i forbindelse med overenskomsterne i 1989, 1991 og 1993 er der sket en eksplosiv udvikling i antallet af medlemmer af arbejdsmarkedspensionsordningerne. Det skønnes, at stort set alle overenskomstdækkede dele af arbejdsmarkedet nu indeholder aftaler om arbejdsmarkedspensioner.

Medlemsbidragene er normalt en procentdel af lønnen, som afholdes af arbejdsgiverne med 2/3 og lønmodtagerne med 1/3. Procen-

ten varierer en del, men er ofte 15 eller 12 eller for mange omkring 4 procent, som dog forventes øget efterhånden til omkring 9 procent i kommende overenskomster. Bidragene indbetales af arbejdsgiverne eventuelt gennem et lønservicebureau til en af ca. 30 »tværgående« ældre medlemsejede pensionskasser for bestemte faggrupper eller brancher (f.eks. Juristernes og Økonomernes Pensionskasse, Sygeplejerskernes Pensionskasse eller Finanssektorens Pensionskasse) eller til et af ca. 25 livs- og pensionsforsikringsselskaber (f.eks. PFA, Bygge- og Anlægsbranchens Pensionsforsikring eller Industriens Pension). De nyere ordninger er normalt organiseret som forsikringsaktieselskaber med fagforbund og arbejdsgiverforeninger som aktionærer, men normalt uden udbetaling af aktieudbytte eller forrentning af den indskudte kapital. Udover medlemsbidragene har kasserne og selskaberne store finansindtægter, der efter fradrag for realafgifter ofte er nogenlunde af samme størrelsesorden som medlemsbidragene.

Antallet af pensionskassernes aktive, hvilende eller bidragsfrie medlemmer og pensionister er ifølge Finanstilsynets statistik for 1994 ca. 500.000. Antal medlemmer og pensionister af livs- og pensionsforsikringsselskabernes obligatoriske pensionsordninger er ikke opgjort af Finanstilsynet. Imidlertid indeholder Økonomiministeriets betænkning nr. 1306 fra december 1995 i et appendiks en skematisk skønsmæssig oversigt over antal medlemmer og pensionister i de enkelte selskabers arbejdsmarkedspensionsforsikringer. En sammentælling af oplysningerne viser ca. 1.150.000 medlemmer og pensionister. Hertil kommer ca. 225.000 tjenestemænd, som er sikret pension, selv om de ikke direkte betaler hertil, eller der er opbygget et fond til at dække udbetalingerne. Yderligere må nævnes omkring 200.000 lønmodtagere, der først på et senere tidspunkt kan indtræde som bidragsbetalende medlemmer, fordi de nu er for

unge, er under uddannelse, ikke har været ansat længe nok i en virksomhed eller har et for lavt ugentligt timetal. Baseret på den nuværende udbredelse anslås det i Økonomiministeriets betænkning, at 85-90 procent af fremtidens pensionister vil modtage arbejdsmarkedspension. Herudover findes 60 firmapensionskasser med præmieindbetaling med tilsammen ca. 28.000 medlemmer.

En del af indtægterne går til invalide-, ægtefælle- og børnepensioner samt eventuelle godkendte engangsydelser. Bortset fra administrationsomkostninger går stort set resten af indtægterne til alderspensioner, som kan blive af væsentlig betydning for unge, der betaler bidrag et helt eller næsten et helt arbejdsliv og ikke er længerevarende arbejdsløse. For medlemmer med kun få års indbetalinger på grund af f.eks. sen optagelse, arbejdsløshed, sygdom, barsel og tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet vil pensionen blive betydeligt mindre. Kort sagt: der vil i de nærmeste årtier være stor spredning på størrelsen af arbejdsmarkedets alderspensioner.

3. Administrationsomkostningerne for arbejdsmarkedspensionerne

Finanstilsynets statistik for 1994 for pensionskasser viser ca. 300 mill. kr. i administrationsomkostninger eller i gennemsnit ca. 600 kr. pr. medlem. For livs- og pensionsforsikringsselskaberne er administrationsomkostningerne ligesom medlemsantallet ikke fordelt mellem livsforsikringer og arbejdsmarkedspensioner. Men en sammentælling af oplysningerne om 11 livs- og pensionsforsikringsselskaber, der alene er arbejdsmarkedspensionsselskaber,¹ viser knap 400 mill. kr. i administrationsomkostninger og knap 800.000 medlemmer eller med store variationer i gennemsnit omkring 500 kr. For de resterende omkring 350.000 obligatoriske medlemmer af ca. 14 private livs- og pensionsforsikringsselskaber er de gennemsnitlige administrationsomkostninger nok noget højere, da

selskaberne også har individuelle livs- og pensionsforsikringer og markedsføringsomkostninger herunder omkring 500 mill. kr. årligt i provision. Går man alligevel ud fra, at det foran nævnte gennemsnit på 500 kr. er repræsentativt for samtlige 1.150.000 medlemmer af selskaberne, bliver disses samlede administrationsomkostninger omkring 575 mill. kr. – Sammenlagt synes administrationsomkostningerne for arbejdsmarkedspensionerne i 1994 således at have været omkring 875 mill. kr.

Udover omkostningerne til administrationen af pensionsvirksomheden kommer imidlertid administrationsomkostningerne vedrørende den stadig stigende investeringsvirksomhed i værdipapirer, ejendomme m.v., der opgøres særskilt. For pensionskasserne, der har værdipapirer m.v. for ca. 130 mia. kr. (ekskl. skjulte reserver, der både kan være positive og negative), er de årlige omkostninger i henhold til Finanstilsynets statistik for 1994 godt 200 mill. kr. eller i gennemsnit ca. 400 kr. pr. medlem. For livs- og pensionsforsikringsselskaberne er omkostningerne vedrørende investeringsvirksomheden væsentligt lavere, men i alt dog ca. 140 mill. kr. årligt, hvoraf ca. 23 mill. kr. vedrører de tidligere nævnte 11 livs- og pensionsforsikringsselskaber, der alene er arbejdsmarkedspensionsselskaber.

4. Sammenlægning af pensionkasser og -selskaber

De samlede årlige omkostninger til administrationen af pensions- og investeringsvirksomheden i de ca. 55 arbejdsmarkedspensionsadministrationer er således antagelig omkring 1.100 mill. kr. De tilsvarende omkostninger for den centralt administrerede Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP) er trods mange flere medlemmer og pensionister (i alt ca. 3,5 mill.) og lige så store investeringer væsentligt lavere – nemlig omkring 100 mill. kr. Umiddelbart synes det ikke rationelt,

at administrationsomkostningerne for arbejdsmarkedspensionerne er så høje i sammenligning med ATP's. Kan der opnås en billigere administration ved sammenlægning til én organisation af de ca. 30 pensionskasser og de ca. 11 livs- og pensionsforsikringsselskaber med alene arbejdsmarkedspensioner samt overførsel af arbejdsmarkedspensionsmedlemmerne fra de resterende ca. 14 livs- og pensionsforsikringsselskaber?

Ved sammenlægning vil der ligesom i ATP givetvis kunne opnås endog meget væsentlige administrative stordriftsfordele og meget store millionbesparelser ved hjælp af bl.a. standardisering af edb-systemer og fælles edb-drift af indbetalinger og registreringer pr. medlem, beregninger af arbejdsmarkedsbidrag, indbetragninger til Told & Skat, beregninger af aktuarmæssige hensættelser pr. medlem, årlig orientering af de enkelte medlemmer om pensionstilsagn samt beregninger og udbetalinger af pensioner og skattetilbageholdelser. Endvidere vil fælles regnskab, årsberetning, telefonbetjening og anden service give væsentlige besparelser. Og så undgår man ligesom i ATP selvfølgelig også arbejde og omkostninger ved flytninger – også af kapitalen – mellem de mange kasser og selskaber, og i enkelte tilfælde undgår medlemmerne direkte at skulle betale ekstra for flytninger.

Herudover kommer, at efter sammenlægning vil omkostningerne til én organisation med én bestyrelse, én direktion og to statsautoriserede revisionsfirmaer blive væsentligt reduceret i forhold til omkostningerne til ca. 55 bestyrelser, ca. 55 direktioner og normalt to statsautoriserede revisionsfirmaer pr. kasse eller selskab. Endvidere vil Finanstilsynets kontrol med én organisation i stedet for ca. 55 betyde en væsentlig arbejdslettelse og hermed lavere kontrolafgifter til staten. De nuværende omkostninger til bestyrelser, direktioner, revision og Finanstilsynet fremgår kun delvis af Finanstilsynets statistik og af beretninger og

regnskaber for de enkelte kasser og selskaber, men kan måske anslås til i alt omkring 50 mill. kr. årligt.²

Sammenlægningerne bør naturligvis suppleres med en videregående standardisering af vedtægterne og bestemmelserne om medlemmernes rettigheder og pligter udover de lovgivningsmæssige rammer, der allerede eksisterer. F.eks. om helbreds-, alders- beskæftigelses- og anciennitetskrav ved optagelsen, om invalide-, ægtefælle- og børnepensioner og om udleje og administration af kassernes og selskabernes mange ejendomme. Herved kan yderligere opnås en væsentlig enklere og billigere administration. Da mange af pensionsforsikringsselskaberne er ret nye, vil en sammenlægning og standardisering utvivlsomt være lettere at gennemføre nu end om nogle år.

Sammenlægningerne vil i et vist omfang også øge solidariteten mellem kønnene (unisex), mellem forsørgere og ikke-forsørgere, mellem faglærte og ikke-faglærte, mellem faglærte indbyrdes og mellem medlemmer med godt og mindre godt helbred.

Der vil ligeledes være millionbesparelser ved sammenlægninger af administrationerne af pensionskassernes og -selskabernes værdipapirer, ejendomme m.v. Herved undgås bl.a. overflødige mangedobbelte undersøgelser af de enkelte værdipapirer, ejendomme m.v. af særlige investeringsrådgivere for de ca. 55 kasser og selskaber, der hver for sig ofte benytter flere forskellige interne og eksterne analytikere. Omkostningerne herved medvirker til, at pensionskasserne som tidligere nævnt alene har godt 200 mill. kr. årligt i omkostninger til investeringsvirksomhed. ATP med lige så stor kapital og lige så stort behov for årlige investeringer anvender kun omkring 15 mill. kr. i omkostningen hertil. Pensionsforsikringsselskabernes investeringsomkostninger er også meget lavere. Pensions-

kassernes investeringsvirksomhed bør nogle år efter sammenlægningerne kunne udføres lige så godt og lige så billigt som ATP's. Herudover kan pensionskasserne og -selskaberne efter sammenlægningerne i mange tilfælde utvivlsomt købe værdipapirer og ejendomme billigere end nu, fordi de vil undgå indbyrdes konkurrence.³

Med så store muligheder for besparelser ved at samle administrationen af investeringsvirksomheden bør arbejdsmarkedets parter næppe fortsat bøje sig for modstanderne af store fondsdannelser. Trods sammenlægningerne vil der fortsat være gode muligheder for at sammenligne nettoforrentningen over en årrække med f.eks. andre forsikringsselskabers eller med Lønmodtagernes Dyrtidsfonds. I øvrigt er risikoen for relativ store tab også nok mindre med store fondsdannelsers større spredning af investeringerne.

Som yderligere begrundelse for sammenlægninger og stordrift kan peges på, at mange pensionskasser og pensionsselskaber allerede har oprettet flere administrationsfællesskaber, der dog ikke omfatter investeringsvirksomhed. En beregning af de enkelte pensionskassers og pensionsselskabers administrationsomkostninger pr. medlem for 1993 og 1994 viser klart, dels at små kasser normalt har større administrationsomkostninger end store kasser, dels at kasser uden administrationsfællesskab normalt har større administrationsomkostninger end kasser med administrationsfællesskab. Som eksempel kan nævnes en mindre pensionskasse uden administrationsfællesskab, som anvendte omkring 4.000 kr. årligt pr. medlem til administrationen af pensions- og investeringsvirksomheden, medens flere store pensionskasser med administrationsfællesskab kun anvendte omkring 300 kr.

Af ulemper ved sammenlægninger og stordrift af pensionskasserne og -selskaberne kan

udover nettoafskedigelser af medarbejdere og nødvendige overgangsproblemer vistnok kun peges på, at medlemmernes direkte demokratiske indflydelse bliver mindre, men dog ikke ringere end det akcepterede mere centraliserede demokrati i f.eks. ATP. For obligatoriske medlemmer af de kombinerede private livs- og pensionsforsikringsselskaber bliver der normalt endog tale om mere demokrati. Ønsker man generelt, at hver enkelt medlem jævnlige skal kunne vælge placeringen i værdipapirer m.v. af egen pensionskapital vil administrationsomkostningerne stige væsentligt og pensionen normalt falde. Selv om man ikke uden videre kan sammenligne økonomi og demokrati, synes de økonomiske fordele ved sammenlægninger og stordrift langt at overstige eventuelle demokratiske ulemper. I øvrigt kan sammenlægningerne ske succesivt, og der kan også aftales overgangsordninger.

5. Sammenlægning af arbejdsmarkedspensionerne og ATP

Udover sammenlægningerne af alle administrationer af arbejdsmarkedspensioner vil det være naturligt også at sammenlægge dem med administrationen af Arbejdsmarkedets Tillægspension. Hvorfor have både administrationer af arbejdsmarkedspensioner og af arbejdsmarkedets tillægspensioner, når formålet i begge tilfælde er at forbedre lønmodtagernes pensioner? En sammenlægning til én fælles administration burde være ret let at gennemføre, bl.a. *fordi* begge administrationer styres af arbejdsmarkedets parter, *fordi* begge administrationer anvender CPR-numre som medlemsnumre, og *fordi* alle medlemmer af arbejdsmarkedspensionerne også er medlemmer af ATP.

Det vil være hensigtsmæssigt samtidigt at ændre ATP-bidragene fra et fast beløb efter antal arbejdstimer pr. lønperiode til en procent af lønnen (giver højere procent til lavtlønnede end til højtlønnede). Herved kan

ATP-procenterne lægges sammen med arbejdsmarkedspensionsprocenterne til én samlet procent, og bidragene kan beregnes og indbetales som ét beløb pr. medlem til den nye fælles administration i stedet for som nu to beregninger og to indbetalinger. Dette letter og billiggør op mod 140.000 arbejdsgiveres månedlige eller oftere lønberegninger og periodiske indbetalinger.⁴ De mange millioner årlige registreringer på lønmodtagernes konti hos ATP (årligt) og navnlig hos pensionskassernes eller -selskaberne (månedligt) vil samtidigt kunne reduceres med flere millioner. Sammenlægningen vil også betyde, at kun én administration skal holde kontrol med indbetalingerne fra arbejdsgiverne.

Udbetalingerne af ATP-ydelserne og arbejdsmarkedspensionerne hver for sig til det enkelte medlem bør efter sammenlægningen af administrationerne erstattes af ét fælles beløb minus skat beregnet og udbetalt på grundlag af de samlede indbetalinger på det enkelte medlems konto. For tjenestemænd kan pensionerne overføres til den nye fælles administration, som så maskinelt kan videreoverføre pensionerne til de enkelte modtagere sammen med ATP-ydelserne og samtidigt beregne ét samlet fradrag for skat for både tjenestemandspension og ATP-ydelse i stedet for, at der som nu foretages to skatteberegninger og to nettooverførsler pr. pensionist.

Ved at oprette en direkte kommunal edb-forbindelse til den nye fælles administration vil det også være muligt for lønmodtagerne hos kommunen at få oplyst deres forventede fremtidige samlede alderspension med større nøjagtighed end nu, hvor de normalt selv må hente oplysningerne fra henholdsvis kommune, ATP og arbejdsmarkedsadministrationen.

Sammenlægningen vil dog kræve løsning af en del problemer. F.eks. vedrørende påbegyndelsen af udbetalingerne, der nu kan ske

fra det 60. år for arbejdsmarkedspensionerne men først fra det 67. år for ATP.

Det vil antagelig være hensigtsmæssigt at vælge ATP som ny fælles administration i stedet for at oprette en helt ny administration. Som argument herfor kan bl.a. henvises til, at ATP som tidligere nævnt allerede omfatter alle medlemmer af arbejdsmarkedspensionerne, at ATP's administrationsomkostninger kun er 21 kr. årligt pr. medlem for pensionsvirksomhed og 4 kr. årligt for investeringsvirksomhed, at et særligt ATP-datterselskab med ca. 140 medarbejdere efter licitation bistår fem større arbejdsmarkedspensionsselskaber med administrationen bortset fra investeringsvirksomheden og herved årligt endog opnår omkring 20 mill. kr. i nettofortjeneste, og at ATP-administrationen i praksis har vist sig særdeles dygtig til at opnå en god forrentning af dens investeringer på over 130 mia. kr.

6. Samarbejde med kommunerne om udbetalinger af folkepension

Gennemføres de skitserede sammenlægninger af arbejdsmarkedspensionerne og Arbejdsmarkedets Tillægspension vil der være yderligere muligheder for besparelser og administrative lettelser ved også at lade kommunernes månedlige edb-overførsler af folkepensionen inkl. personlige tillæg m.v. ske via den nye centrale administration. Herved kan folkepensionen maskinelt sammenlægges med det skitserede fælles ATP- og arbejdsmarkedspensionsbeløb, og der kan foretages fælles edb-beregning og edb-fradrag af skat inden overførslen til pensionisternes konti i pengeinstitutterne. Sammenlægningen lettes af, at også kommunerne allerede anvender CPR-numre ved administrationen af folkepensionen.

Sammenlægningerne af administrationerne for arbejdsmarkedspensionerne og Arbejdsmarkedets Tillægspension og samarbejdet med

kommunerne om udbetalingerne af folkepensionerne vil tilsammen årligt bevirke bl.a. omkring 6 mill. færre edb-skatteberegnings, omkring 6 mill. færre edb-overførsler til pensionisternes pengeinstitutkonti og omkring 6 mill. færre edb-registreringer i pengeinstitutterne. Endvidere vil nogle millioner edb-breve eller edb-opgørelser, som i årets løb sendes til pensionisterne fra hver af de tre administrationer om bl.a. ændringer i pensionsbeløb, personlige tillæg, fradrag for madleverancer og lignende, trækprocent og skattefrit fradragsbeløb samt om årspensionsindtægt og tilbageholdt årsskat kunne samarbejdes til væsentlige færre breve.

Selv om edb-skatteberegnings, edb-overførsler, edb-registreringer og edb-breve pr. styk er forholdsvis billige, vil den meget store reduktion i antallet og i portoudgifter tilsammen give væsentlige besparelser. Og antallet af årligt sparede edb-skatteberegnings m.v. vil som nævnt til indledning yderligere stige med omkring 7 mill. i løbet af de næste 15 år, hvis administrationen ikke forenkles. Endvidere vil pensionisterne opnå en tiltrængt større overskuelighed ved kun at få overført ét samlet nettobeløb i stedet for op til tre pr. måned.

7. Konklusion

Der kan opnås et både mere hensigtsmæssigt organiseret og billigere administreret alderspensionssystem ved bl.a. helt eller delvist at sammenlægge ca. 55 arbejdsmarkedspensionskasser og -selskaber til én administration ligesom for ATP. Herved kan opnås endog meget væsentlige stordriftsfordele ved bl.a. et fælles edb-system og fælles edb-drift, undgåelse af flytninger mellem administrationerne, reduktion af omkostninger til bestyrelser, direktioner, revision og tilsyn, standardisering af vedtægterne m.v., undgåelse af mangedobbelte undersøgelser af værdipapirer m.v. og undgåelse af indbyrdes konkurrence ved køb heraf.

Ved yderligere sammenlægning med ATP og ændring af ATP-bidragene til en procent af lønnen vil bidragene til arbejdsmarkedspensionsadministrationerne og ATP kunne lægges sammen, hvorved kan spares flere millioner årlige registreringer på lønmodtagernes konti. Også udbetalingerne af arbejdsmarkedspensionerne og ATP-ydelserne kan lægges sammen til ét beløb i stedet for to.

Endelig vil kommunernes udbetalinger af folkepensionen også kunne ske sammen med de sammenlagte arbejdsmarkedspensioner, således at skatteberegningerne og skattefradrag for de hidtidige tre pensioner foretages under ét. Sammenlægningerne og samarbejdet med kommunerne vil årligt kunne spare flere millioner edb-skatteberegninger, edb-overførsler, edb-registreringer og edb-breve og på længere sigt endnu flere millioner.

De mange millioner kroner – utvivlsomt flere hundrede –, som årligt kan spares på administrationen af arbejdsmarkedspensionernes pensions- og investeringsvirksomhed, kan med renter og renters rente gennem mange år bevirke ikke-uvæsentlige forhøjelser af arbejdsmarkedspensionerne uden ekstra forhøjelse af medlemsbidragene. Samtidigt vil den skitserede ændring af ATP-bidragene og sammenlægning med procentbidragene til arbejdsmarkedspensionerne kunne lette og billiggøre op mod 140.000 arbejdsgivers lønadministration. Endvidere vil pensionsmodtagerne opnå en større økonomisk overskuelighed. Endelig vil skattevæsenet og pengeinstitutterne også få væsentlige arbejdslettelser.

I øvrigt vil den skitserede nye fælles administration for arbejdsmarkedspensionerne også kunne udbygges til med stor fordel at udbetale vore mange andre kontante overførselsindkomster, der ligesom alderspensionerne sker med hjælp af CPR-numrene og i de fleste tilfælde ultimo måneden.

Noter

1. Beklædning og Tekstil Pension, Bygge- og Anlæg Pension, Fagpension, Funktionær Pension, Grafisk Pension, Handels-, Transport- og Servicebranchens Pension, Industriens Pension, Kommunernes Pensionsforsikring, Lærernes Pension, Pen-Samliv og PMF-Pension.
2. Omkring 5 mill. kr. til bestyrelser, omkring 20 mill. kr. til direktioner, omkring 8 mill. kr. til revision og omkring 17 mill. kr. til Finanstilsynet. Af Finanstilsynets statistik for 1994 fremgår, at pensionskasserne alene har afholdt 2,5 mill. kr. til bestyrelser og 10,2 mill. kr. til direktioner.
3. I løbet af få måneder er kursen på transportkoncernen DSV-aktier steget med 40 pct. som følge af to pensionsadministrationers indbyrdes konkurrence, jf. Mandag Morgen 22. januar 1996 side 19.
4. Arbejdsgivers lønadministrationer vil også kunne forenkles, hvis arbejdsgiverne ved kommende overenskomstforhandlinger overtog betalingen af lønmodtagernes andel af de to bidrag til pensioner mod tilsvarende nedsættelse af lønnen. Antallet af sparede beregninger og sparede specifikationer på lønsedlerne vil hver for sig være mindst 50 mill. årligt.

Referencer

- Arbejdsmarkedets Tillægspension: Beretning og regnskab 1994
- Arbejdsmarkedets Tillægspension: Supplerende pensioner i Danmark – en analyse af de lovbundne og de overenskomstaftalte supplerende pensionsordninger. 1994
- Arbejdsmarkedets Tillægspension: Supplerende pensioner i Danmark – en beskrivelse af fremtidens pensionssystem. 1995
- Arbejds-, bolig-, erhvervs-, finans-, social-, stats- og økonomiministeriet: Pensionsopsparingens udbredelse og dækning. Juni 1995
- Arbejds-, erhvervs-, finans-, social-, stats- og økonomiministeriet: Pensionssystemet og fremtidens forsørgerbyrde. Marts 1995
- Beretning og regnskab for forskellige pensionskasser og livs- og pensionsforsikringselskaber for 1994

Finanstilsynet: Livsforsikringsselskaber m.v. Statistisk materiale. 1993 og 1994

LO: Sikkerhed i alderdommen. En status over udviklingen på pensionsområdet. Baggrundsmateriale til LO's 33. kongres. 1995

Socialkommissionens Sekretariat: Analyser vedrørende ældre (Dokumentation: 9). 1993

Sørensen, Ole Beier: Fremtidens danske alderspensionssystem? Samfundsøkonomen 1993:8

Økonomiministeriet: Demokrati og åbenhed om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger. Betænkning nr. 1306. December 1995